

Spis treści

Wprowadzenie	9
I. Środowisko życia a środowisko wychowawcze dziecka	
– Jadwiga Izdebska	13
1. Środowisko – podstawowa kategoria pojęć w pedagogice społecznej	13
2. Współczesne środowisko wychowawcze – nowy wymiar	20
3. Teoretyczne orientacje dotyczące środowiska życia człowieka	23
Bibliografia	28
Materiały źródłowe	30
II. Relacje międzyludzkie w środowisku życia dziecka	
– Jadwiga Izdebska	61
1. Relacje międzyludzkie – istota, teoretyczne odniesienie	61
2. Wychowanie jako wspomaganie rozwoju dziecka. Relacje: dziecko – rodzina – grupa rówieśnicza – media	65
III. Rodzina – podstawowe środowisko życia dziecka	
– Jadwiga Izdebska	70
1. Rodzina – jej wartość w życiu dziecka	70
2. Przemiany współczesnej rodziny	74
Bibliografia	81
Materiały źródłowe	84

IV. Dziecko w rodzinie rozłączonej	
– Wioletta Danilewicz	103
1. Migracje zagraniczne w Polsce	103
1.1. Pojęcie i geneza migracji zagranicznych	103
1.2. Rodzaje migracji zagranicznych	105
1.3. Przyczyny migracji zagranicznych	107
2. Rodziny rozłączone w świetle literatury i dotychczasowych badań	112
2.1. Rodziny rozłączone – wyjaśnienia terminologiczne	112
2.2. Rodziny rozłączone (niepełne czasowo) ze względu na charakter pracy rodzica	114
2.3. Migracje zagraniczne a rodzina	115
3. Relacje rodzic – dziecko w rodzinach rozłączonych	122
3.1. Zakres sprawowanej opieki nad dzieckiem w rodzinie rozłączonej	122
3.2. Rodzaj i częstotliwość kontaktów rodziców z dziećmi w rodzinach rozłączonych	128
3.3. Charakter relacji dziecko – rodzic w rodzinach rozłączonych	131
Bibliografia	141
Materiały źródłowe	143
V. Dziecko w rodzinie z problemem bezrobocia	
– Beata Krzesińska-Zach	147
1. Rodzina z problemem bezrobocia – przyczyny, rozmiar i psychospołeczne skutki	147
2. Relacje pomiędzy członkami rodziny w sytuacji bezrobocia rodzica	156
3. Sytuacja dziecka w rodzinie z problemem bezrobocia – w świetle literatury i badań	159
3.1. Sytuacja opiekuńczo-wychowawcza dziecka w rodzinie z problemem bezrobocia	159
3.2. Kontakty społeczne z rówieśnikami	164
3.3. Uczestnictwo w kulturze i zainteresowania kulturalne dzieci	166
3.4. Interakcje i komunikacja w rodzinie	170
Bibliografia	175
Materiały źródłowe	177

VI. Ojciec we współczesnej rodzinie. Programy telewizyjne jako źródło kształtujące określone modele ojcostwa	
– Tomasz Sosnowski	196
1. Ojciec – ojcostwo jako kategoria pojęć	197
2. Pedagogiczny kontekst ojcostwa	202
2.1. Rola ojca w tworzeniu warunków materialnych życia dziecka	204
2.2. Udział ojca w opiece nad dzieckiem	205
2.3. Rola ojca w procesie wychowania rodzinnego	210
2.4. Rola ojca w tworzeniu dziecku korzystnych warunków uczestnictwa w kulturze	215
3. Modele ojcostwa w wybranych programach telewizyjnych	219
4. Modele ojcostwa we współczesnych rodzinach	230
Zakończenie	233
Bibliografia	235
Materiały źródłowe	241
VII. Dziecko w grupie rówieśniczej – interakcje między dziećmi	
– Elżbieta Bielecka	248
1. Grupa społeczna – definicje i klasyfikacje	249
2. Grupa rówieśnicza	256
2.1. Cechy grupy rówieśniczej	256
2.2. Typy grup rówieśniczych	258
2.3. Struktura grupy (komunikacja, role, sprawowanie władzy)	262
2.4. Wiek a funkcjonowanie w grupie rówieśniczej	265
2.5. Płeć a interakcje w grupie rówieśniczej	269
2.6. Wychowawcze kierowanie w grupie rówieśniczej	272
3. Klasa szkolna jako grupa społeczna	277
3.1. Cechy klasy szkolnej	277
3.2. Znaczenie grup nieformalnych w zaspokajaniu potrzeb dzieci	280
3.3. Samoocena a relacje jednostki w grupie rówieśniczej	282
VIII. Metoda socjometrii i jej zastosowanie w pracy wychowawczej – Elżbieta Bielecka	284
1. Struktura grupy i pozycja jednostki w grupie	284
2. Charakterystyka wybranych technik socjometrycznych	285

3. Kategorie pozycji ucznia w klasie i jej determinanty	295
4. Wychowawcze zastosowanie metody socjometrii	300
Bibliografia do rozdziałów VII i VIII	305
Materiały źródłowe	308
IX. Dziecko w świecie mediów i multimediiów – relacje o charakterze pośrednim – Jadwiga Izdebska	319
1. Media, multimedia dominujące ogniwo w środowisku życia dziecka	319
2. Podstawy teoretyczne badania relacji: media – dziecko	323
3. Teorie dotyczące mediów	324
4. Świat mediów	327
5. Media elektroniczne jako źródło rozwoju i edukacji dziecka	329
6. Destrukcyjne skutki relacji: dziecko – media	332
7. Relacje: dziecko a komputer, gry komputerowe, rzeczywistość wirtualna	338
Bibliografia	345
Materiały źródłowe	347